

Lurralde antolamendua

Ureztatu liteke baratzea zementuarekin?

Artezpideak, lurraldea antolatzen duten gidalerro nagusienak, birmoldatu egin behar ditu EAEko administrazioak. Hirigintza operazio ororen “manamenduak” eta ingurumenaren babeserako balizko aterpea dira. Birmoldaketa horrek, garraio azpiegitura handiak eta hirien arteko lotuneak lehenetsiko dituela salatu dute sindikatu eta gizarte kolektiboek.

URKO APAOLAZA

BILBOKO EUSKALDUNA jau-regian 2009ko azaroan egin-dako *Euskal Hiria* kongresuak apenas izan zuen lerro batzuetako tartea hedabide nagusietan. Kongresu horretan baina, hurrengo urteetako lurralde politika arautzeko gidalerroen zirriborroa aurkeztu zuen Eusko Jaurlaritzak: Lurralde Antolamendurako Artezpideak (LAA). Besteak beste, plataforma logistikoei eta mugikortasunari garrantzi gehiago ematen die.

Egun indarrean dauden LAAk 1997an sortu ziren, EAEko antolaketa planen (sektorialak nahiz partzialak) erreferentzia gisa erabil zitzaizten. Udal batek polikiroldegi bat egin nahi badu, edo aldundi batek errepede bat, edo Jaurlaritzak aisialdirako natur parke bat, hori guztia egin behar du LAAetan jar-tzen duena kontuan edukita. Populazioa, turismoa, etxebizitza, hondakinak, ura, azpiegiturak, ingurumena... bakoitzari funtzionaltasun bat ematen die LAAek. Artezpideok ordea, oharkabeen pasa dira.

Artezpideak berrikusteko ordua

LAAk zortzi urtean behin errebi-satu edo birmoldatu behar dira

DANI BLANCO

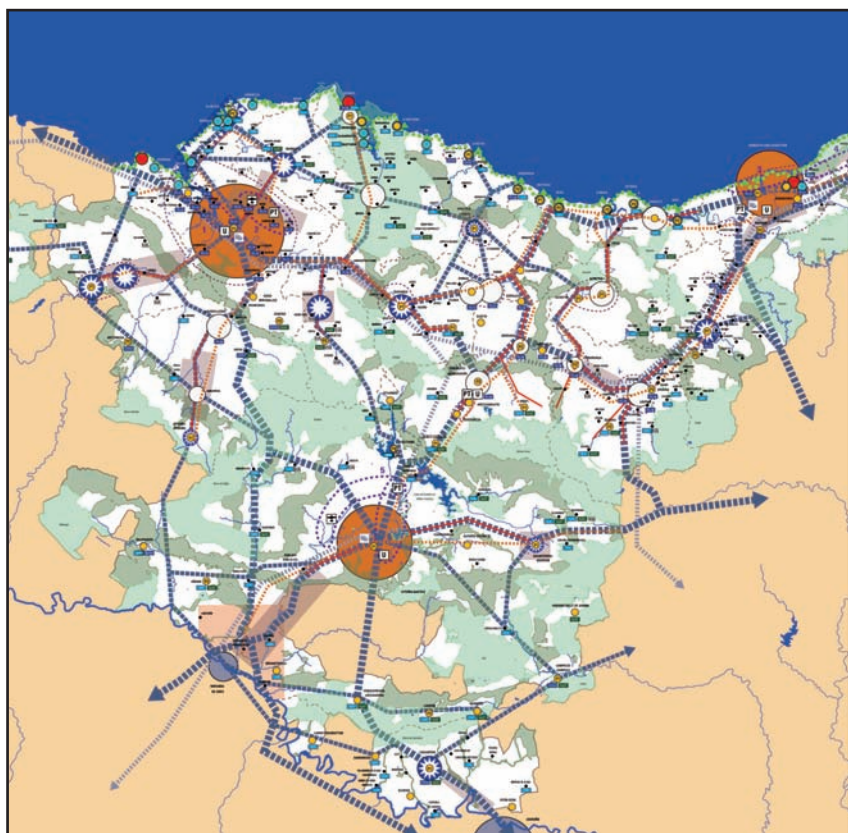
legez, eta Eusko Jaurlaritza horretan hasi da. Alfonso Sanz Lurralde Antolamendurako zuzendariaren esanetan, arrazoiak badaude birmoldaketa egiteko: “Gure lurraldearen estruktura ez da oinarrian aldatu, baina azken urteetan hainbat erronka sortu dira, LAAk idatzi zirenean ez zeudenak: aldaketa

klimatikoa, berrikuntza, hondakinaren birziklapena...”

Oraingoz, *Berrikusketa* izeneko erreflexiorako txostena soilik eskura liteke Euskadi.net atarian –Bilboko kongresuan aurkeztutako bera–. Txostena Fundación Metrópolik egina da, Alfonso Vegara arkitekto entzutetsu burudun elkartek. Vegarak badu esperientziarik arlo horretan, Espainiako hainbat erkidegotako lurralde gidalerroak idatzi izan baititu Taller de Ideas enpresaren bidez, tartean egungo EAEkoak. Bestalde, *Euskal Hiria Net* proiektuarekin 2006ko Hirigintzako Europako Saria jaso zuen Vegarak. Aurrekari horiek ikusita, adituek lupaz begiratu

diote *Berrikusketa*-ri, dokumentu horretan tankera hartu baitaiteke hurrengo LAAk zer filosofia izango duten.

Fundación Metrópoliren oinarritzko teoria “hirien mundua” da eta EAerako egindako proiektuak horixe islatzen du: Euskal Herria Milan-Lisboa eta Paris-Madrid

Berrikusketaren fluxuen diagraman "Hiriburu Sistema Polinuklearra" ikusten da.

ardatzen "errotula" izango litzateke. Ondorioz, txostenak garrantzi handia ematen dio garraiorako eta logistikarako azpiegiturak garatzeari (AHT, superportuak, autopista berriak...). Horrez gain, konpetentzia "globalari" aurre egiteko, berrikuntzat eta "jakintzaren gizarteaz" hitz egiten du txostenak.

Dena den, Alfonso Sanzen arabera *Berrikusketak* ez ditu aurreko LAAk ordezkatzeko, hauek "proposamen berriekin gaurkotu eta zabaldu" baizik. Esaterako, aurreko artezpideetan ere definitzen zen "Hiriburu Sistema Polinuklearra" eta oraingo birmoldaketak figura hori indartuko du, baina era berean, erdi-mailako herriak ere bultzatuko ei dituzte artezpideek eta modu horretan "orekatuago, anitzago eta interkonektatuago" egongo den "hiri-eskualde polizentrikoa" sortuko da, Sanzen esanetan.

Kritikak berrikuspenari

Gizarte kolektibo, alderdi eta sindikatuek euren iragazia pasa diote *Berrikusketa*-ren hitz eta kontzeptu urbanistikoei. Euren ondorioa da

artezpide berriek hiria bultzatuko dutela eta azpiegiturak lehenetsi. Urbanistikaz aritzen den *Hiripublika* blog kritikoa honela idatzi dute Hiriburu Sistema Polinuklearrak: "Hiriburuak, sistemaren erpinak, jarduera nagusien jatorri eta helmuga bihurtzen dira, eta obsesioa orduan erpinen arteko distantzia murriztea da". Blog honetako kideek azaldu dutenez, ez 1997ko artezpideek, ez oraingo birmoldaketak, dituzte kontuan hartzen eskualdeak egitura organiko moduan, eta hirien arteko lurraldea "trantsizio-eremu" soil bilakatu dute.

Hain zuzen, EHNE sindikatuak artezpideen birmoldaketari egindako kritika nagusietako bat da nekazal lurraldeak "aisialdi" gune bilakatuko dituela: "Lurralde osoa zementu eta porlanez beteko dute —dio Iratxe Arriola sindikatuko abokatuak—. 240.000 hektarea ditu-

Lurralde artezpideen birmoldaketak merkatu "globala" aurreikusi du "lokalaren" gainetik

gu nekazaritzarako, eta hori baino lau aldiz gehiago beharko genuke. 2000. urtean 26.000 hektarea artifizialdurik zeuden eta 2009an 56.000 hektarea ziren... Hori bateraezina da behar dugun elikadura ereduarekin". Arriolaren esanetan herri txikiak aterako dira kaltetuen LAA hauekin, "sistema polinuklearrak nortasun galera handia ekarriko die". Baina EHNEren kritikak ez dira horretara mugatzen. Sindikatuak azaldu duenez, LAAak birmoldatu dituztenek merkatu "globala" aurreikusten dute merkatu "lokalaren" gainetik, eta erregioen arteko fluxua handituko denez, "garraio azpiegitura berriak eraiki beharko dira, gero eta trinkoagoak eta gaitasun handiagokoak". EHNEk adibide gisara jartzen du Bilboko aireportuarentzat proposatzen dena. Vegararen txostenak *hub*—transferentzia ugari egiten diren aireportuak izendatzeko anglizismoa— intermodal handi bat, begiztatu du aireportu horretan, AHTaren geltokiarekin eta itsas portuarekin lotua.

Eusko Jaurlaritzak ukatu egin du birmoldaketak hiritartze prozesua bizkortuko duenik: "*Berrikusketak* espresuki dio nekazaritzarako guneentzako desiragarriena dela egungo erabilera mantentzea". Horrez gain, Alfonso Sanzen azaldu du birmoldaketak ez duela lehendik ez zegoen azpiegitura handirik egitea proposatzen, egungoen "funtzionaltasuna eta integrazioa" hobetzea baizik.

LAAen birmoldaketa ez ezik, orain arteko aplikazioa ere auzitan jarri dute askok, sortu ziren helburuen justu kontrakorako erabili direla diote. Dani Maeztu ingurumen gaitan adituak eta Aralarreko kideak kritika gogorra egin dio orain arteko artezpideen garapenari. Bere esanetan LAAk "txinerazko *Kixote* bat edukitzea bezala dira". Maeztuk dio itxaropena zutela LAAekin nekazal guneak mantentzeko estrategiak landuko zirela: "Baina gai horiek erregulatu beharko litzuketen plan sektorialeak ez dute argirik ikusi. Hori beharrean, LAAek balio izan dute egungo garapen eredu elikatzen duten aktibitateak babesteko".

Zein da alternatiba?

Euskadiko Gazteriaren Kontseiluak (EGK) LAAen birmoldaketaren alternatiba idatzi du (www.egk.org/argitalpenak/helbidean). EGK erakunde publikoan parte hartzen dute arlo ezberdinetako 55 elkarte, sindikatu eta erakundek. Ordezko dokumentuak honako galderari erantzuna eman nahi izan dio: "Zer eratako garapena nahi dugu?". Hona zehaztutako gai batzuk:

- **Ekoizpena:** Produktuen banaketa kanalak ahalik eta laburrena izan behar du, arrasto ekologikoa txikitzeko. Garraio azpiegiturretan tokiko biztanleen beharrak kontuan eduki eta garraio kolektiboa bultzatu. Hondakinak atez ate bildu, erraustegien beharrik ez izateko.
- **Etxebizitza:** Etxebizitza hutsak mobilizatu eta alokairu soziala bultzatu. Etxebizitzaren eraberritzea eta iraunkortasuna bermatu, hirigintza jasangarri eta integratzailea sustatu.
- **Industria:** Industria ekoizpen-sarea lurralde osoan modu orekatuan dentsifikatu behar da.
- **Energia:** Kontsumoa gutxitu eta eraginkortasuna handitu. Energia garbiak erabili.
- **Nekazaritza:** Elikadura subiranotasunaren alde egin. Azpiegitura komunak sortu. Herri-lurren arautze zehatzagoa. Transgenikoen kontrako borroka.
- **Giza eta kultura garapena:** Demokrazia parte-hartzailea sustatu. Genero ikuspegia eduki. Pertsonen oinarriko beharrak asebetu.
- **Gizarte-ardura:** *Dumping* sozial, ekonomiko eta ekologikoa alde batera utzi. Ertura edo desazkundearekin balioa eta zoriontasuna sortu, materia eta energia gutxiago erabiliz.

Nola egin da parte-hartzea?

LAAen birmoldaketa instituzioen artean ezagutarazi du Jauralaritzak: Lurralde Politikarako Aholku Batzordean, Adituen Foroan, Udal Foroan... Oraingoz, artezpideen birmoldaketa ezagutzeko aukera ireki bakarra joan den urtean Bilbon egindako *Euskal Hiria* kongresua izan zen. Herritarren parte-hartze eskasa oso kritikatu izan da birmoldaketa horren kontra daudenen aldetik. Dena den, Lurralde Plangintzarako sailak esan du prozesua oraindik ez dela hasi eta herritarren parte-hartzea oraindik ez dela ireki, "hori bere momentuan egingo da" dio Alfonso Sanz zuzendariak, eta horretarako "gaur egungo lan tresna berriak" erabiliko direla gaineratu du.

Artezpideen *Berrikusketa* osatu aurretik, Ingurumen sailak txosten bana eskatu zien bost adituri, LAAen bilakaera eta balorazioa jakiteko. Txosten horiek *Berrikusketa* egiteko kontuan hartu zirela dio Jauralaritzak. Aditu guztiak

bat datoz esatean LAAk garrantzi handia dutela lurralde politika aurrera eramateko, eta birmoldatu beharra daudela. Dena den, zorrotzago ageri dira txostenok zenbait konturekin. Esaterako, Jon Leonardo soziologia katedradunaren arabera nekazal guneak babesteko arauak izkin egin izan zaie orain arte: "Modu horretan, gure nekazal herriak *standing* altuko lotarako gune bihurtu dira". Jose Allende EHUKo irakasleak ere nekazaritzarako lurak berreskuratu beharraz hitz egiten du, eta horrez gain, "produktzio lokala, kontsumo lokala" maximari jarraitu behar zaiola dio.

LAAk ez dira "aldatu", baizik eta "birmoldatu". Ondorioz, eman beharreko pausoak askoz sinpleagoak dira: behin moldatu beharreko puntuak definituta, eta Gobernu Kontseilutik pasa ondoren, dekretu bidez onartuko da. Lurralde Plangintza sailak astekari honi azaldu dioenez urtebete inguru igaro liteke tramitazio guztia burutu arte. ■

Gasteizen euskarazko hauek ez galdu:

GAUEKOAK

- Ikastarook urriaren 15ean hasiko dira:
Gitarra elektrikoa, baxua, bateria,
Flamenko dantza, egin ezazu zure arropa,
Street dance-a.

UDAL LIBURUTEGI SAREA

- **ARANA**
Kakaitia ni? Bai, zera! Ipuin kontalaria
Urriak 27, 18:00-19:00. Adina: 8-12
- **ARRIAGA**
Bi azeritxo estu eta larri. Ipuin kontalaria
Urriak 27, 18:00-18:45. Adina: 4-8
- **LAKUA**
Beldurrez lehertzen. Ipuin kontalaria
Urriak 28, 18:00-19:00. Adina: 7-10
- **EUROPA KIROLDEGIA**
Liburutegien eguna
Liburuen trukea, musika, umeentzako lantegiak...
Urriak 23 eta 24

TXAPELDUNEN SAIOA

- Bertsozale elkarteak antolatua
Aurkezlea: Idoia Beitia
Bertsolariak: Julio Soto, Amets Arzallus, Igor Elortza, Aitor Mendiluze, Oihane Perea eta Maialen Lujanbio.
Urriak 14, 20:00. Jimmy Jazz aretoa

EUSKARA IKASTEKO DIRU-LAGUNTZAK

- **Programa arrunta**
- Herritarrentzat
- **Programa berezia**
- Aisialdiko begiraleentzat
- Eskola kiroleko entrenatzaile edo begiraleentzat
- Aurrekoetarako ikasten ari direnentzat
- Gurasoentzat
- Merkatarientzat (Merkataritza eta Industria Ganberaren bidez)

MINTZALAGUNA

Euskara ikasten ari bazara, aspaldian ikasi bazenuen eta ez duzu norekin hitz egin... Hona hemen aukera ezin hobea: Mintzalaguna. Iaz Gasteizen 300 lagun baino gehiagok parte hartu zuten.

Urritik aurrera, animatuko al zara?

Baldintza bakarra, 6. urratsetik gorako maila izatea. Bestalde, mintzalaguntzaile aritzeko aukera ere baduzu.

Tel. 692 730 444

mintzalaguna@geugasteiz.com

**MAITE DUZUN HURA,
EUSKARAZ!**

Ayuntamiento
de Vitoria-Gasteiz
Vitoria-Gasteizko
Udala